

Vedlegg 2a

Regneeksempler med omkodning/utskifting av sylindere – effekter av foreslått modell

Posten gir i dette vedlegget eksempler på hvordan den foreslåtte kostnadsfordelingen basert på høringsforslagets finansieringsmodell og «relevant omsetning» ville slått ut i praksis.

I alle eksemplene legger vi til grunn to deltakende tilbydere, tilbyder 1 (Posten) og tilbyder 2, med andel omsetning på hhv. 90 % og 10 %. Tilbyder 2 har egne nøkler til inngangsdørene (beboernøkler) i sitt dekningsområde, og en etablert utleveringspraksis, herunder tilgang til ekspedisjonsnett i butikker, og kan derfor tre inn og ut av den enkelte sone (er ikke avhengig av sonenøkler for å komme inn i oppgangene og utlevere sendingene). Tilbyder 2 har distribusjon 5-7 dager i uken i tilnærmet alle oppganger i sonene. For enkelhets skyld ser vi bort fra konkrete kostnader forbundet med selve omkodningen (arbeid etc.) som vil være lave relativt sett.¹ Fordeling av reinvesteringskostnad er oppgitt i prosent, men kan enkelt omregnes til konkrete beløp ved å multiplisere med kostnad for sylindertytte i en gitt sone.

Eksempel 1 – «grønn sone» med to gjenværende omkodingsmuligheter² og «delt ansvar»

I sonen benyttes A-nøkkel.³ Tilbyder 2 velger å tre inn. Over tid må sylindrene omkodes to ganger uten at ansvar kan plasseres.⁴ Begge tilbyderne innbetaler dermed sikkerhetsavgift (2 %). Deretter trekker tilbyder 2 seg ut av sonen. Ved neste tap/misbruk av nøkler, må sylindrene byttes. Reinvesteringskostnadene betales av Posten etter fradrag for innbetalte sikkerhetsavgifter. Fordelingen blir da 96 % for Posten og 4 % for tilbyder 2 som effekt av finansieringsmodellen uten at fordeling basert på «andel omsetning» har kommet til anvendelse. Tilbyder 2 har da vært med på å forbruke begge omkodingsmulighetene i sonen.

Forutsatt bruk minst 5 dager i uken, omtrent like mange ansatte med tilgang til nøklene og like høyt sikkerhetsnivå som Posten, er det sannsynlig at tilbyder 2 er skyld i (minst) en av de to omkodningene og dermed burde betalt for en av tre nøkkelvarianter (33 % av reinvesteringen). Utfallet er imidlertid at tilbyder 2 dekker kun 4 % og dermed påfører Posten betydelige økte kostnader.⁵

Hvordan vil utfallet endre seg om tilbyder 2 velger å bli værende i sonen og det oppstår et nytt nøkkeltap hvor ansvar heller ikke kan påvises? Tilbyderne vil da innbetale nok en sikkerhetsavgift, i

¹ Vi har videre valgt å se bort fra at sikkerhetsavgiften på siste kodenivå (ved utskifting) iht. forskriftsutkastet § 10 g første ledd skal beregnes ut fra virkelig utskiftingskostnad *fratrukket tidligere innbetalinger*, jf. også regneeksempel på side 20 i høringsnotatet. Denne forskjellen mellom omkodings- og utskiftingssituasjoner er ikke begrunnet nærmere i notatet. For øvrig har vi ikke tatt hensyn til at antatt gjenanskaffelseskostnad normalt vil variere over tid i en sone.

² Dette er situasjonen i om lag halvparten av de 106 sonene (inngangsdører og postkasseanlegg) og sånn sett et høyst relevant eksempel.

³ Se departementets høringsnotat side 5.

⁴ At ansvar ikke kan plasseres må antas å være normalttilfellet, jf. at Posten tidligere har redegjort for at det i en felles ordning med flere tilbydere kun unntaksvis vil være mulig å påvise årsakssammenheng mellom tilbyders forhold og behovet for omkodning, se bl.a. kapittel 4.2.2 i kommentarer til Nkoms varsel om vedtak.

⁵ Kan alternativt beregnes ved at omløpshastigheten på forbruk av omkodinger i sylindren minst fordobler seg i den perioden det er en ekstra tilbyder som har tilgang til sonenøkkel i den aktuelle sonen.

sum 6 % av reinvesteringskostnaden hver. Totalt kommer dermed 12 % til fradrag når gjenstående kostnad i nye sylindere skal fordeles. Resterende 88 % fordeles etter andel omsetning, med 79 % til Posten og 9 % (avrundet) til tilbyder 2. Av hele reinvesteringskostnaden dekker da Posten og tilbyder 2 hhv. om lag 85 % og 15 %, selv om begge har forbrukt hele sylindrene og må kunne antas å ha påført ordningen like store kostnader. Effekten er et resultat av lav sikkerhetsavgift og at gjenstående beløp skjevdeles med bruk av «relevant omsetning».

Som en ytterligere variant av dette eksempelet: anta at tilbyder 2 i stedet trer inn på siste kodenivå (C-nøkkel), en nøkkel kommer på avveie og sylindrene må byttes uten at ansvar kan påvises. Posten har innbetalt 1/5 to ganger som eneste tilbyder i sonen (totalt 40 %). For siste kodenivå betaler hver tilbyder 2 % i sikkerhetsavgift. Resterende (56 %) fordeles etter andel omsetning, som gir 5,6 % for tilbyder 2, som inkludert sikkerhetsavgiften ender med å dekke 7,6 % av reinvesteringen for å ha deltatt på ett kodenivå. Tilbyder 2 betaler dermed nesten det dobbelte for sin deltakelse på ett kodenivå som under den første varianten hvor tilbyderen er med på å forbruke to kodenivåer og dekker 4 %. Et slikt utfall er totalt ulogisk og viser med all tydelighet at den foreslåtte modellen har utilsiktede effekter.

Eksempel 2 – «grønn sone» med to gjenværende omkodingsmuligheter og hvor ansvar kan påvises

Også i dette eksemplet benyttes A-nøkkel i sonen, og tilbyder 2 trer inn. Over tid må sylindrene omkodes to ganger og i begge tilfeller kan ansvaret påvises hos tilbyder 2 som dermed betaler 1/5 (20 %) av antatt reinvestering to ganger, i sum 40 %. Tilbyder 2 trekker seg deretter ut av sonen. Når sylindrene neste gang må byttes, er Posten alene i sonen og må dekke gjenstående beløp på 60 %. Selv om tilbyder 2 har forbrukt 2 av 3 kodenivåer (67 %), betaler vedkommende kun 40 %. Posten påføres således økte kostnader, i dette tilfellet uten bruk av kriteriet andel omsetning, men kun som effekt av finansieringsmodellen og muligheten for å tre inn og ut i sonen.

Hvordan vil utfallet endre seg om tilbyder 2 velger å bli værende i sonen og det oppstår et nytt nøkkeltap hvor ansvar også kan plasseres på tilbyder 2? Ved utskiftingssituasjonen skal da tilbyder 2 betale ytterligere 1/5 (av virkelig gjenanskaffelseskostnad), dvs. totalt 3/5 (60 %) som kommer til fradrag i reinvesteringen. Resterende 40 % fordeles etter andel omsetning (36 % på Posten). Tilbyder 2 som har forbrukt alle kodenivåer, betaler dermed 64 % og Posten 36 %. Alene ville Posten ikke hatt kostnader i den aktuelle sonen. Det er således åpenbart at effekten av felles ordning og foreslått modell blir at Posten påføres økte kostnader.

Hvordan vil utfallet endre seg om tilbyder 2 velger å bli værende i sonen og det oppstår et siste nøkkeltap (utskiftingssituasjon) hvor ansvar kan plasseres på Posten? Tilbyder 2 har allerede innbetalt 40 % av antatt gjenanskaffelseskostnad. I utskiftingssituasjonen betaler Posten 1/5 (20 %), og resterende 40 % fordeles etter andel omsetning (som ovenfor – med 36 % på Posten). I sum betaler da Posten 56 % av reinvesteringen, selv om selskapet er ansvarlig for kun 1 av 3 omkodinger (33 %). Også her påføres altså Posten økte kostnader, som effekt av finansierings- og kostnadsfordelingsmodell.

Eksempel 3 – «grønn sone» uten gjenværende omkodingsmuligheter, med og uten påvist ansvar

I sonen benyttes C-nøkkel. Tilbyder 2 trer inn, mister «siste nøkkel» og må innbetale 1/5 av virkelig gjenanskaffelseskostnad. Resterende 80 % fordeles etter andel omsetning, dvs. med 72 % til Posten og 8 % til tilbyder 2. Posten må dermed betale 72 % av reinvesteringen.

Hva om ansvar ikke kan plasseres? Tilbyderne innbetaler da 2 % hver i sikkerhetsavgift. Resterende 96 % fordeles etter omsetning, dvs. med 9,6 % til tilbyder 2 som totalt dekker 11,6 % av reinvesteringen, mens Posten betaler 88,4 %.

I begge tilfeller må dermed Posten i realiteten betale «én gang til» for tidligere brukte omkodinger, i direkte motstrid til hva departementet uttaler øverst på side 7 i høringsnotatet. Effekten er en kombinasjon av at det i modellen deles på 5 også i «grønn sone», lav sikkerhetsavgift (2 %) og kostnadsfordelingsnøkkel basert på omsetning.